

Studiecentrum voor Antroposofie

Voorjaar 2019

Het Studiecentrum voor Antroposofie wil een bijdrage leveren aan de cultuurontwikkeling. Voor de sprekers vormt de antroposofie een rijke inspiratie die zij inzetten bij de behandeling van hun onderwerp. Alle avonden zijn goed te volgen voor het algemene publiek.

Ons voorjaarsprogramma is heel gevarieerd. Wij nodigen u van harte uit om te komen en uw vrienden mee te nemen. Mocht u flyers onder bekenden willen verspreiden, dan kunt u een stapeltje flyers meenemen uit de Riouwstraat. Daar liggen voldoende exemplaren voor u klaar.

Overzicht

(alle activiteiten beginnen om 20.00 uur tenzij anders vermeld)

- VRIJDAG 8 FEBRUARI** *Peter Tromp* De cultuurperioden na Atlantis
- DINSDAG 12 FEBRUARI** *Frans Lutters* Zonder Emil Molt geen Vrije Scholen?
- DINSDAG 19 FEBRUARI** *Ingrid Klerk* De Bogomielen in het Koninkrijk van Bosnië
- DINSDAG 5 MAART** *Christine Gruwez* Mildheid. Rudolf Steiner en de toekomst-intentie van het manicheïsme
- VRIJDAG 8 MAART** *Peter Tromp* Het belang van de komst van Christus op aarde
- WOENSDAG 13 MAART** *Henk Stolk* Voor licht uit warmte of LED?
- DONDERDAG 21 MAART** *Marc Nauwelaerts* Hoe verkrijgt men inzicht op hogere gebieden
- WOENSDAG 27 MAART** *Sylvia Kwarten* Zingeven aan je leven
- WOENSDAG 10 APRIL** *Diederick Sprangers* Transhumanisme 1: Technische manipulatie van ons lichaam: hoever wil je gaan?
- VRIJDAG 12 APRIL** *Peter Tromp* Het belang van de aartsengel Michael in onze tijd
- WOENSDAG 17 APRIL** *Kees Hulsman* De strijd tegen generalisaties over Islam en Christendom
- WOENSDAG 8 MEI** *Jesse Mulder* Transhumanisme 2: De filosofie van het transhumanisme
- DINSDAG 14 MEI** *Jelle van der Schuit* Filosofie van de Vrijheid
- ZATERDAG 18 MEI, 15.30 UUR** – Ik kom tot bezinning. Met euritmie, zang en viool door *Lisette* en *Harry Buisman, Elisabeth Appenrodt, Astrid Abas* en *Dorien Verheijden*
- WOENSDAG 5 JUNI** *Albert Vlug* Van waarneming via informatica tot wijsheid in de zorg

Zonder Emil Molt geen Vrije Scholen?

Dinsdag 12 februari 20.00 uur. Toegang € 10.

Frans Lutters

Emil Molt richtte de sigarettenfabriek Waldorf Astoria in Stuttgart op. In 1917 zocht Emil Molt contact met zijn oude schoolgenoot Hermann Hesse voor zijn plan gedichten en spreuken bij zijn sigarettenpakjes te doen om de soldaten aan het front een riem onder het hart te binden. Twee jaar later richtte hij de Waldorfschool voor de kinderen van zijn arbeiders op. Wie was Emil Molt? Wat was zijn relatie met Rudolf Steiner? Hoe kwam de eerste Waldorfschool tot stand? Wat waren de motieven van Emil Molt? Frans Lutters, leerkracht Vrije School Zeist, werkt mee aan een biografie van Emil Molt en vertelt vol passie over het leven, het werk en de idealen van deze sociale ondernemer.

De Bogomielen in het Koninkrijk van Bosnië

Dinsdag 19 februari 20.00 uur. Toegang € 10.

Ingrid Klerk

Na het West-Romeinse rijk vestigden zich Slavische volkeren in het vrij toegankelijke stroomgebied van de Bosna-rivier. Het werd de twistappel tussen de grote mogendheden zoals Byzantium en Hongarije en verscheurd tussen de bekeringsdrang van de Orthodoxe kerk en de Katholieke Kerk. Het koninkrijk Bosnië ontstond rond 1160 en eindigde met de onthoofding van de laatste vorst (1463) op bevel van de Ottomaanse sultan. Daarna volgde 400 jaar Turkse overheersing. Dit koninkrijk heeft een unieke erfenis nagelaten van ca. 70.000 uitgehouwen stenen (Stecci), verspreid over het landschap. Zij vertegenwoordigen de onbekende (en ontkende) christelijke stroming van de Bogomielen. Een geheimzinnige intimiteit gaat uit van deze Stecci: Wat hebben de steenhouwers tot uitdrukking willen brengen?

Mildheid, Rudolf Steiner en de toekomst-intentie van het manicheïsme

Dinsdag 5 maart 20.00 uur. Toegang € 10.

Christine Gruwez

Het manicheïsme stelt de vraag naar goed en kwaad. Het kreeg bekendheid in de brede antroposofische wereld, dankzij 'De redding van de ziel' van Lievegoed. Maar het is Rudolf Steiner die dit thema al eerder ter sprake bracht. Hij wijst zowel op het manicheïsme uit het verleden als op een manicheïsme voor de toekomst: de 'Mani-intentie'. Het gaat dan om de ontwikkeling van nieuwe kwaliteiten, zoals interesse of mildheid. Nieuw omdat ze goed en kwaad nu ook vanuit hun wederzijdse samenwerking benaderen. Een samenwerking niet alleen door de mens maar ook in de mens. Daar neemt de Mani-intentie een aanvang. Christine kent de culturen in het gebied van het oude Perzië door en door.

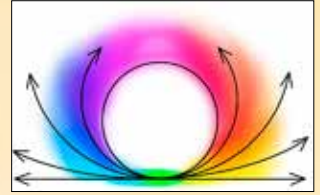

Voor licht uit warmte of LED?

Woensdag 13 maart 20.00 uur. Toegang € 10.

Henk Stolk

De gloeilamp produceert licht door een gloeiend heet draadje. De halogeenlamp doet dit met een veel hogere temperatuur. De led-lamp is fundamenteel anders, want produceert licht uit ontlading. Henk zal uitleggen dat de bron van licht een verstrekkende betekenis heeft voor de aard van haar licht. Door

de uitfasering van de gloeilamp en halogeenlamp in Europa is er voor de consument geen keuze meer in het soort licht dat hij wil. Naast natuurwetenschappelijke kenmerken van (kunst)licht zullen ook geesteswetenschappelijke achtergronden de revue passeren. Henk is een lichtexpert door zijn 40 jarige ervaring in sportveldverlichting. Op zijn antroposofische, spirituele weg publiceerde hij “Filosofie voor duisternis”.

Hoe verkrijgt men bewustzijn op hogere gebieden

Donderdag 21 maart 20.00 uur. Toegang € 10.

Marc Nauwelaerts

Marc zal vertellen hoe zijn karma hem na een lange zoektocht langs oosterse spirituele wegen ‘toevallig’ in contact bracht met dit basisboek van Steiner. De eerste lektuur wekte weinig enthousiasme tot een bepaalde passage de spreker heel diep trof. Hij moest zijn oordeel over het werk volledig herzien. Sindsdien is het boek hem tot een vriend geworden, een betrouwbare gids op zijn levensweg. Zowel in de buitenwereld, waar Marc als ingenieur werkte als in zijn binnenwereld. Marc was voorzitter van de Antroposofische Vereniging in België. Verder speelde hij jarenlang mee in de Mysteriedrama’s.

Zingeven aan je leven

Woensdag 27 maart 20.00 uur. Toegang € 10.

Sylvia Kwartén

Steeds meer mensen weten niet meer waarvoor ze het eigenlijk allemaal nog doen. Een paar citaten: Harold S. Kushner: *Je wordt niet gelukkig door het geluk na te jagen. Je wordt gelukkig door een zinvol leven te leiden.* Rudolf Steiner: *De zin van het leven bestaat daaruit, dat goddelijke wezens de mensen steeds meer laten meewerken aan de ontwikkeling van het bestaan.* Emily Esfahani Smith: *Mensen wijzen op vier pijlers die betekenis geven aan hun leven: het ergens bij horen; een motiverend doel; het hebben van een coherent verhaal van hun leven; mystieke ervaringen waarin ze boven zichzelf uitstijgen.* In de voordracht gaat Sylvia vooral in op deze vier pijlers. Bij voldoende belangstelling kan Sylvia ook een cursus van 4 bijeenkomsten hierover geven.

Zie ook de website WWW.ANTROPOSOFIEDENHAAG.NL waar alle antroposofische en daaraan gelieerde initiatieven en activiteiten in Den Haag, Leiden, Zoetermeer en Delft worden vermeld.

TWEE AVONDEN OVER TRANSHUMANISME

Transhumanisten zien een post-Darwin tijdperk, waarin de mens zijn evolutie in eigen hand kan nemen. Zij propageren dat de mens zich fysiek verbetert met technieken zoals nanotechnologie, genetische manipulatie en vergaande integratie van computertechniek in het menselijk lichaam.

Technische manipulatie van ons lichaam: hoever wil je gaan?

Woensdag 10 april 20.00 uur. Toegang € 10.

Diederick Sprangers

Diederick Sprangers van de Stichting Genethica gaat in op genetische manipulatie en technieken om ons onvolmaakte lijf en bewustzijn te vervolmaken en het lijden te verhinderen. We zien kunstmatige voortplantingstechnieken en 'reparatie-geneeskunde' op alle niveaus van organen tot DNA, biohacking en doe-het-zelf-biologie. Wat vinden we nog ethisch aanvaardbaar? Daarvoor moeten we de feiten kennen. De antroposofie biedt bovendien houvast bij het verwerven van perspectief op de lichamelijke kant van het transhumanisme. Wat dan het meest in het oog springt, is het klonen van mensen: hoever staat het daarmee?

De filosofie van het transhumanisme

Woensdag 8 mei 20.00 uur. Toegang € 6

Georganiseerd door de Stichting Diodato - Toegang vrij voor Vrienden van de Haagse Boekerij.

Jesse Mulder

Transhumanisten claimen dat de mens onbegrensd 'maakbaar' is: dankzij onze moderne technieken kunnen we onze bestaansvorm ingrijpend veranderen. Hierbij gaan ze ervan uit dat ik mezelf kan blijven, of ik nu in een biologisch lichaam of in een mechanisch lichaam, of misschien zelfs 'in the cloud' besta. Maar hoe zit het eigenlijk met mijn identiteit door dit soort veranderingen? Transhumanisten gaan uit van een specifiek begrip van identiteit; Jesse zal laten zien dat die tot het genre science fiction behoort. Daarnaast plaatst hij een ander, spiritueel begrip van identiteit, om te eindigen met enkele beschouwingen over wat deze bevindingen betekenen voor onze verhouding tot het transhumanisme.

De strijd tegen generalisaties

Woensdag 17 april 20.00 uur. Toegang € 10.

Kees Hulsman

Kees Hulsman is een internationaal erkend expert m.b.t. de verhoudingen tussen Moslims en Christenen. Hij werkt al meer dan 20 jaar in Egypte en is oprichter van Arab-West Report. Kees beschikt over contacten in alle lagen van de samenlevingen in verschillende Arabische landen. Door de databank van het Arab-West Report is een stageprogramma

ontstaan dat vele studenten van overal ter wereld aantrekt. Kees laat door concrete voorbeelden zien dat niets zwart/wit is maar dat de werkelijkheid in Egypte veel veelzijdiger is dan vaak wordt aangenomen. Door zijn werk is in Nederland het orgaan Overleg Joden, Christenen en Moslims ontstaan waarin oud-D66 senator Hanneke Gelderblom zeer actief is. Kees heeft haar voor deze bijeenkomst uitgenodigd.

Filosofie van de Vrijheid

Jelle van der Schuit

Dinsdag 14 mei 20.00 uur. Toegang € 10.

In het begin profileerde Rudolf Steiner zich als filosoof. Dit culmineerde in het werk: *De filosofie van de vrijheid* uit 1893. Hierin breekt hij een lans voor de mens als geestelijk wezen, en wijst hij op de betekenis van het denken. Door ons denken zijn we in staat om orde te scheppen in onze verbrokkelde waarnemingen, waardoor een waarachtig en samenhangend wereldbeeld kan ontstaan. Het denken dwingt niet, maar levert juist een betrouwbare grondslag om ons als vrij wezen te manifesteren. In de diepere gronden van het denken weven ook gevoelens en wilsintenties. Verder verdedigt Steiner een individualistische ethiek. Ieder mens kan met zijn talenten en strevingen op grond van morele intuïties zich harmonisch invoegen in een wereld van “vrije geesten”.

Ik kom tot bezinning

met euritmie, zang en viool

Zaterdag 18 mei, 15.30 uur: Toegang € 15.

Deze prachtige middag zal gaan over de weg die de mens in het leven kan gaan. Aspecten die iedere moderne mens in zijn eigen leven kan ontmoeten als hij of zij tot bezinning komen wil. Harry Buisman zal een inleiding houden over het thema aan de hand van drie teksten: een citaat uit Kafka's brief *Der Wahre Weg*; Novalis' gedicht *Hymne*; Rudolf Steiners spreuk voor Ita Wegman. Harry zal de teksten ook spreken voor de euritmie.

Euritmie door Elisabeth Appenrodt en Lisette Buisman. Muziek van Arvo Pärt, György Kurtág en Paul Hindemith; viool door Astrid Abas, piano en zang door Dorien Verheijden.

Van waarneming via informatica tot wijsheid in de zorg

Albert Vlug

Woensdag 5 juni 20.00 uur. Toegang € 10.

Wijsheid ontstaat niet vanzelf, maar vereist bewuste reflectie. Voor reflecteren is inzicht nodig en kennis van samenhangen. Kennis verwerven we door waarnemingen begripsmatig te verwerken, in samenhang te brengen, in formatie te brengen. Zo is er een proces van informatie-kennis-wijsheid. Het wezenlijke van een cultuur is het verheffen van het gegevene. We maken bakstenen van zand en huizen van bakstenen. We maken ook mooie kunstvoorwerpen.

Thans is de vraag: hoe kunnen we met moderne technologie het gegevene verheffen? Hoe wordt daarbij het perspectief van 'wijsheid' leidend? Waar zit de menselijke component? Met voorbeelden uit Albert's eigen praktijk in de gezondheidszorg wordt dit concreet toegelicht.

Grondbegrippen Antroposofie: De zin van ons bestaan op aarde Peter Tromp

Vrijdagavond 8 februari, 8 maart en 12 april: 20.00 uur. Toegang € 10 per keer.

Op 8 februari gaat Peter Tromp in op de cultuurperioden vanaf de ondergang van Atlantis: de oer-Indische, Oer-Perzische, Babylonisch-Egyptische, Grieks-Romeinse en onze eigen Westerse periode. Op 8 maart: Het belang van de komst van Christus op aarde. En op 12 april: Het belang van de aartsengel Michael in onze tijd. Indien er voldoende belangstelling is, wil Peter een leesgroep starten en beginnen met één van de eerste boeken van Steiner: Theosofie.

Vier Kunstzinnige Workshopmiddagen

14.00 – 16.00 uur in het Atelier

organisatie: Carin Anderson

Met **Wil Uitgeest** op 7 februari: *Schilderen met rood* en 11 april: *Kunstervaringen met Licht & Duisternis*. Het gaat niet om een 'mooi' resultaat, maar om de beleving van de kleur. We bespreken elkaars werk en kunnen zo onze ervaringen verdiepen. Ervaring is niet nodig.

Met **Pieter van der Ree** op 14 en 21 februari: *Op zoek naar het mysterie van vorm en beweging in mens en natuur*. Minicursus: door natuurwaarnemingen, vormtekenen en gesprek op zoek naar de relatie tussen vorm en beweging in de natuur en in onszelf.

Aanmelding: carin@anderson.nl – Meer info: www.vreedehuis.nl

Algemene Informatie

Alle activiteiten vinden plaats in het Elisabeth Vreedehuis, Riouwstraat 1, Den Haag. Aanmelden op info@antroposofie-den Haag.nl

Vriendenpas

Een Vriendenpas kost € 60 voor het voorjaar 2019 en is aan te vragen via het formulier op de website of telefonisch via 06-53271035. Hiermee heeft u toegang tot alle voordrachten, met uitzondering van de voorstelling op zaterdag 18 mei.

Ooievaarspas en studenten

Houders van een Ooievaarspas en studenten kunnen 50% reductie krijgen op alle activiteiten, tenzij anders aangegeven.

Zie voor meer en actuele informatie: www.antroposofie-den Haag.nl.

Elisabeth Vreedehuis, Riouwstraat 1, 2585 GP Den Haag www.vreedehuis.nl/agenda

Contact: Tel: 06-53271035. info@antroposofie-den Haag.nl.

Bankrekening: NL62INGB0000678486.